

Che Guevara - Küba Devrimi'nin İdeolojisi

Che Guevara - Küba Devrimi'nin İdeolojisini İncelemek*

Devrimimiz, bazılarının, devrimci hareketin en doğru sayılan temel ilkelerinden biriyle, Lenin'in: "Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz," sözleriyle dile getirdiği ilkeyle çelişkili bulmaya çalıştığı kendine özgü bir olaydır. Toplumsal bir gerçeğin anlatımı olan devrimci teorinin, tüm sözlerden üstün olduğunu söylemek yerinde olur; yani, tarihi gerçek doğru biçimde yorumlanır ve orada yer alan güçler uygun biçimde kullanılırsa, teori bilinmese bile devrim yapılabilir.

Tüm devrimlerde çok çeşitli eğilimleri temsil eden kitlelerin katılımı görülmüş, bunlar eylemde düşünce birliğine varmıştır. Teorinin iyi bilinmesi çabayı kolaylaştırır, tehlikeli yanlışlara düşmeyi önler, ancak bu teorinin gerçeğe uyması koşuluyla. Devrimimizin liderleri, tam anlamıyla kuramcılar olmamakla birlikte, büyük toplumsal olayları ve bunları yöneten yasaları biliyorlardı. Bugün tüm dünyada tartışılan tarih, toplum, ekonomi ve devrim görüşlerinin yabancıları değillerdi. Bazı kuramsal bilgilere ve gerçeğin iyice bilinmesine dayanarak kademeli bir gelişim süreci içinde devrim teorisini kendileri yarattılar. Gerçeği çok iyi anlamaları, halkla yakın ilişkileri, hedefi hiçbir zaman gözden kaçırmamaları ve devrimci pratiğin kazandırdığı deneyim, bu liderlerin tam bir kuramsal görüş oluşturmalarında yardımcı oldu.

Bu söylediklerim, Küba Devrimi gibi tüm dünyayı meraklandıran bir olayın açıklanmasına giriş sayılmalıdır. Nasıl ve niçin, teknik ve donanım bakımından kendisinden kat kat üstün bir düşman tarafından darmadağın edilen bir grup insan önce sağ kalmayı, sonra güçlenmeyi, sonra savaş bölgelerinde düşmandan daha güçlü olmayı, sonra yeni savaş bölgelerine yayılmayı ve sonunda, yine kendisinden sayıca kat kat üstün düşman birliklerini düzenli savaş içinde bozguna uğratmayı başarmıştı? Çağdaş dünya tarihi için ele alınıp incelenmeye değer bir konu.

Çoğu kez, teoriden gerektiği biçimde yararlanamamış olan bizler, Küba gerçeğini,

sanki onun sahipleriymişiz gibi ortaya atacak değiliz. Yalnızca, gerçeği yorumlayabilmek için zorunlu temelleri saptamakla yetineceğiz. Gerçekte, Küba Devrimi'nin kesinlikle farklı iki aşamasını birbirinden ayırdetmek gerekir; 1 Ocak 1959' a kadar süren silahlı eylem ve o tarihten sonraki politik, ekonomik ve toplumsal dönüşümler.

Bu iki aşama da kendi içinde kısımlara ayrılır, ama biz bunları tarihi araştırmak açısından ele almayacağız. Devrimin yöneticilerinin, halkla bağlantı halinde geliştirdikleri devrimci atılımın evrimi bakış açısından, kendimizi gerekli konuma yerleştireceğiz.

Bu amaçla, bugünkü dünyada en çok tartışılan terim olan marksizm karşısındaki genel tutumumuzu belirlememiz gerekmektedir. Bize, siz marksist misiniz, evet mi, hayır mı? diye sorulsa, tutumumuz, Newton'cu olup olmadığı sorulan bir fizikçinin, ya da Pasteur'cü olup olmadığı öğrenilmek istenen bir biyologun göstereceği tutuma benzer. Artık üzerinde tartışmayı gereksiz kılan apaçık gerçekler vardır. Yeni olayların yeni görüşler getirmesinin yanı sıra, eski görüşlerin de gerçek payını koruduğu unutulmayarak, fizikte "Newton'cu", biyolojide "Pasteur'cü" olunduğu gibi doğal biçimde "Marksist" olunmalıdır. Örneğin, Einstein'ın görelilik kuramının, Planck'ın quantum teorisinin yanında Newton'un buluşlarının durumu böyledir, yeni kuramlar, İngiliz bilginine büyüklüğünden kesinlikle hiçbir şey kaybettirmez. Newton sayesinde fizik ilerleyebilmiş, yeni uzay görüşleri geliştirilmiştir. İngiliz bilgini bu gelişmenin gerektirdiği basamaklardan biridir.

İnsan, elbetteki, düşünür olarak, toplumsal doktrinler araştırmacısı olarak, ya da içinde yaşadığı kapitalist sistemi bilen biri olarak Marx'a bazı yanlışlarını gösterebilir. Örneğin biz Latin Amerikalılar, onun Bolivar'la ilgili yorumuna, Engels ile birlikte Meksika konusunda yaptığı incelemesine katılmayabiliriz. Marx, bu yazılarında, günümüzde geçerliliğini yitiren bazı ırk ve ulus teorilerini kabul ettiğini belirtiyordu.[1] Fakat büyük adamların bulunduğu parlak gerçekler, küçük yanlışlara karşın yaşar, küçük yanlışlar, insan düşüncesinin bu devlerinin eriştiği yüce dorukların tam anlamıyla bilincinde olsak bile, onların da insan olduğunu, yanılacaklarını gösterir yalnızca. Bu nedenle, marksizmin başlıca doğrularını, halkların kültürel varlıklarının ve bilimsel bilgilerinin bir parçası sayıyor, artık tartışılmasına gerek kalmayan tüm değerler gibi doğal olarak kabul ediyoruz.

Toplumsal ve politik bilimlerdeki ilerlemeler, başka alanlarda da olduğu gibi,

ilmikleri zincir oluşturan, biriken, birbirine bağlanan ve sürekli mükemmelleşen uzun bir tarihsel evriminin parçasıdır. İnsanlık tarihinin ilk çağlarında, Çin, Arap ve Hint matematik bilimleri vardı. Bugün, matematiğin sınırı yoktur. Bilim tarihinde, bir Yunanlı Pitagoras, bir İtalyan Galilei, bir İngiliz Newton, bir Alman Gauss, bir Rus Lobaçevski ve bir Einstein vs. vardır. Aynı şekilde, toplumsal ve politik bilimler alanında, Demokrit'ten başlayarak Marx'a kadar uzun bir düşünürler zinciri orijinal araştırmalarını biriktirmiş, deney ve doktrinlerini dağ gibi yığmışlardır.

Marx'ın değeri, toplumsal düşüncede birdenbire niteliksel bir değişme meydana getirmiş olmasından ileri gelir. Tarihi yorumlar, dinamiğini anlar, geleceği önceden görür, böylece bilimsel görevini yerine getirmekle de kalmayıp, ayrıca devrimci bir düşünce de ortaya atar: Dünyayı yorumlamak yetmez, değiştirmek de gereklidir. Ancak o zaman, insan kölelikten, çevresinin aleti olmaktan kurtulup kaderinin mimarı haline gelir. O gün bu gündür, Marx eski düzeni korumaktan çıkar sağlayanların boy hedefi oldu. Tıpkı köleci Atina aristokrasisinin ideologları olan Platon ve çömezleri tarafından eserleri yakılan Demokritus gibi.

Devrimci Marx'tan başlayarak, Marx ve Engels adlı devlere dayanan, Lenin, Stalin, Mao Tse-tung gibi, yeni Sovyet ve Çin yöneticileri gibi büyük kişilikler sayesinde gelişim aşamalarını aşarak, izlenecek doktrinlerin ve örneklerin tümü oluştu. Marx'ın devrimci silahı eline almak üzere bilimi terkettiği noktada Küba Devrimi ona sahip çıkar. Düşüncelerini revizyondan geçirmek, Marx'tan sonra gelenlere karşı çıkmak ya da "saf" Marx'ı yaşatmak için değil, bilim adamı Marx orada tarihin dışına çıktığı, geleceği incelediği ve önceden gördüğü için Küba Devrimi bu noktada Marx'a sahip çıkar.

Bundan sonra devrimci Marx, tarihin bir parçası olarak savaşa katılacaktır. Biz pratik devrimciler, mücadeleye girişirken bilim adamı Marx'ın önceden gördüğü yasalara uyarız. Ayaklanma yolunda, eski iktidar yapısına karşı mücadele ederken, bu yapıyı yıkmak için halktan dayanak alırken mücademizin temelini bu halkın refah ve mutluluğu üzerine kurarken bilim adamı Marx'ın öngörüşlerini doğrulamaktan başka birşey yapmayız. Demek istediğim, marksizmin yasaları Küba Devrimi'nin gerçeklerinde vardır -bir kez daha altını çizelim en iyisi- bu olgu, devrimin yöneticilerinin kuramsal açıdan bu yasaları bilip bilmediğinden, uygulayıp uygulamadığından bağımsızdır.

Küba devrimci harekelini daha iyi anlamak için, 1 Ocak'a kadar yaşadığı aşamaları

birbirinden ayırdetmek yerinde olur: Granma çıkarması öncesi; Granma çıkarmasından, La Plala ve Arroyo del İnfierno zaferine kadar olan tarihi dönem; bu günlerden başlayarak El Uvero ve İkinci Gerilla Kolu'nun kurulmasına kadar geçen zaman aralığı; bundan sonra Üçüncü ve Dördüncü gerilla kollarının oluşmasıyla ve Sierra Crisial'in işgaliyle İkinci Cephe'nin yaratılma aşaması; başarısızlığa uğrayan Nisan Grevi; büyük saldırıya karşı direniş; Las Villas'a doğru ilerleme ve kentin işgal edilmesi.

Gerilla savaşımızın bu dönemlerinden herbiri ayrı bir toplumsal görüşün, Küba gerçeğinin ayrı bir değerlendirilişinin sınırlarını belirler. Bu aşamaların temsil ettiği bu kavram ve değerlendirmeler, devrimin askeri şeflerinin düşüncesini oluşturmuş, zamanla politik şeflere dönüşmeye koşullandırılmalarını gerçekleştirmiştir.

Granma çıkarmasından önce, bir ölçüye kadar çok özenelci denilebilecek bir kafa yapısı egemendi: Birçok kişi, hızlı bir halk patlamasına körü körüne inanıyor, kendiliğinden oluşan grevlerle birleşik bir silahlı ayaklanmayla hızla Batista iktidarının devrilebileceği düşüncesiyle heyecanlanıyordu. Onlara göre, bunlar diktatörün düşürülmesine yetecekti. Bu hareket, geleneksel partinin ve onun "paraya karşı onur" sloganının doğrudan doğruya mirasçısıydı. Başka bir deyişle, yeni Küba hükümeti yönetiminin dürüstlüğüne dayanmalıydı.

Bununla birlikte, Fidel Castro "Tarih Beni Haklı Çıkaracaktır" da, devrimin bugün hemen hemen tümüyle eriştiği hedefleri saptamıştır. Devrim, ekonomik alandaki mücadelenin şiddetlenmesi sayesinde, bu hedefleri aşmış, buna paralel olarak ulusal ve uluslararası politika planlarında kökleşme ve radikalleşmeye varmıştır.

Çıkarmanın hemen ardından, devrimci güçler yenilgiye uğradı, neredeyse tümü dağıtıldı; sonra yine birleşip gerilla birliklerini oluşturdular. Hayatta kalan ve savaşmaya kesinlikle kararlı olan birkaç kişi, tüm adada kendiliğinden patlama şemasının yanlışlığını anlamışlardı. Savaşın uzun süreceğini, köylülerin katılmasının zorunluluğunu da anlamışlardı.

İşte o sıralarda, ilk köylüler gerillacılara katıldı. İki savaş verildi, gerçi birliklerimiz sayıca fazla değildi, fakat kentlerden gelip gerilla çekirdeğini kuran kişilerin köylülere karşı güvensizliğini yoketmesi açısından psikolojik önemi büyüktü. Köylüler de merkez gerilla grubuna güveniyor, özellikle hükümetin gerilla hareketini bastırmak için barbarca öç alma eylemlerine girişmesinden

çekiniyorlardı. Bu durumda iki kesin gerçek ortaya çıktı, birbirine bağılı olan bu gerçeklerin ikisi de çok önemliydi: Köylüler, ordunun canavarca gaddarlığının gerilla savaşlarına son vermeye yetmeyeceğini, hükümet askerlerinin gelip köylü evlerini yakacağını, ürünlerini ellerinden alacağını, ailelerini öldüreceğini anlamışlar, en iyi çözümün gerilla birliklerine sığınmak olduğunu, orada hayatlarının korunduğunu görmüşlerdi. Öte yandan, gerillacıların köylülüğü kazanmanın giderek daha da zorunlu hale geldiğini biliyorlardı. Köylü kitlelerine yürekten istedikleri birşey vermeliydik. Köylünün en çok özlemini duyduğu şeyse topraktı.

Daha sonra, Direniş Ordumuzun giderek artan oranda etki alanları zaptettiği göçebelik aşamasına geçildi. Ordumuz bu bölgelerde uzun süre kalamıyordu, ama düşman ordusu da buraları yeniden ele geçiremiyor, hatta bu yerlere giremiyordu bile. Savaşlar sürüp giderken iki ordu kampı arasında bir çeşit belirsiz sınır çizgisi oluştu.

28 Mart 1957 belirleyici bir gündür; bir kilometre taşıdır. İyice tahkimatlandırılmış, iyi silahlandırılmış, kısa zamanda takviye alabilecek biçimde deniz kenarında kurulmuş, bir uçak alanına da sahibolan El Uvero garnizonuna saldırımızın tarihidir bu. Savaşa giren güçlerin %30 oranında kırıldığı, en kanlı çarpışmalarımızdan biri olan bu savaşın Direniş Ordumuza getirdiği zafer durumumuzu tümüyle değiştirmişti. O günden sonra, Direniş güçleri serbestçe hareket edebilecekleri, haberleri düşmana sızdırmayacak bir toprak parçasına sahibolmuştu. Oradan da, hızla ve aniden ovalara inebilecek, düşman konumlarına saldırabileceklerdi.

Kısa bir süre sonra güçlerimiz iki kısma ayrıldı, böylece iki gerilla kolu oluştu. Sırf düşmanı yanıltmak, güçlerimizi olduğundan büyük göstermek gibi basitçe bir gizlenme manevrası ikinciye 4. Kol adını verdirtti. İki kol da hemen eyleme geçti. 26 Temmuz'da Estrada Palma'ya, beş gün sonra da, yaklaşık 30 km uzaklıktaki Bueycito'ya saldırdık. Bundan sonra daha büyük kuvvet gösterileri görüldü. Bir milim gerilemeden düşman baskı güçlerine göğüs gerdik. Düşman askeri birliklerinin Sierra'ya tırmanma girişimleri birçok kez başarıyla savuşturuldu, savaşan her iki yanın cepheleri arasında içinde kimsenin bulunmadığı geniş araziler oluştu. Bu arazilerde iki tarafın da savaşçıları zaman zaman ceza eylemlerinde bulunmak üzere yürüyüş yapıyorlardı. Cepheler hemen hemen sabitti.

Bu sırada, gerilla birliklerimiz, bölge köylülerinin, kentlerden gelen 26 Temmuz Hareketi üyesi bazı elemanların katılmasıyla ek güçler kazanıyor, Gerilla Ordusunun savaş yeteneği, savaşmada kararlılığı artıyordu. 1958 Şubatında, bazı saldırıları püskürttükten sonra Juan Almeida'nın 3 Nolu gerilla kolu, Santiago yakınlarındaki bölgeyi işgal etmeye gitmişti, Raul Castro'nun, birkaç ay önce ölmüş olan kahramanımız Frank Pais'in adını taşıyan 6 Nolu hareket kolu yürüyüşe geçmişti. Martın ilk günlerinde, Raul anayolu baştanbaşa aşmak gibi elde edilmesi zor bir başarıya erişip Mayare tepelerine çıktı ve Frank Pais İkinci Doğu Cephesi'ni kurdu.

Direnış güçlerimizin büyüyen başarısıyla ilgili haberler sansür engelini aşip halka ulaşıyor, devrimci eylemler hızla doruk noktasına tırmanıyordu. Tam bu sırada, Havana'dan tüm ulusal topraklar üzerinde mücadelenin başlaması için devrimci genel grev önerisi geldi. Bundan sonrada, aynı anda tüm noktalardan saldırıya geçilerek düşman kuvvetleri yokedilecekti. Bu durumda, Direniş Ordumuzun rolü, hızlandırıcı güç ya da hareketi başlatmak için "mahmuz" görevi yapmaktı. O dönemde, güçlerimiz etkinliklerini arttırdılar, efsanevi gerillacı Camilo Cienfuegos'un kahramanlığı dillere destan oldu: Büyük savaşçı, Oriente ovalarında ilk kez olmak üzere, merkezi yönetime karşı sorumlu olarak, tam bir örgütçü zihniyetiyle dövüşüyordu.

Fakat devrimci grev uygun biçimde örgütlenememiş, işçi birliğinin önemi yeterince hesaba katılmamış, devrimci çalışmaların içinde bulunan işçilerin grev için elverişli anı seçmelerine izin verilmemişti. Radyodan grev çağrısı yapılarak, yasadışı, hızlı ve ani bir harekette bulunulmak istenmiş, saptanan gün ve saatin, halktan çok önce Batista'nın hafiyelerince öğrenildiği düşünülememiştir. Grev başarısızlığa uğradı, pek çok değerli devrimci yurtsever acımasızca öldürüldü.

Devrim tarihimizin bu dönemiyle ilgili ilginç bir nokta, Amerika Birleşik Devletleri tekellerinin dedikodu satıcısı Jules Dubois'nın bile grevin başlayacağı gün ve saati önceden bildiğiydi.

O sıralarda, savaşın gidişinde en önemli niteliksel değişimlerden biri meydana geldi: Gerilla güçleri kademe kademe büyüyüp düzenli savaşlarla düşman ordusunu yenmedikçe zaferin kazanılamayacağı kesin bir gerçek olarak hepimizce kabul edilmişti.

Derhal köylülükle çok sıkı bağlar kuruldu; Direniş Ordusu ceza yasasını ve medeni

yasayı kaleme aldı; adaleti geçerli kıldı, yiyecek maddeleri dağıttı, yönettiği bölgelerde vergi topladı. Komşu bölgeler de Direniş Ordusunun etkisinde kaldı. Düşman geniş çapta saldırılara hazırlandı, fakat iki aylık çarpışmanın bilançosu, tümüyle morali bozulan istilacı orduya verdirilen 1000 kayıp ve savaş kapasitemizi arttıran 600 silah oldu.

Artık düşmanın bizi yenemeyeceği kanıtlanmıştı. Bundan böyle, Sierra Maestra tepelerine ya da Frank Pais İkinci Oriente Cephesi makeliklerine sokulup buraları ele geçirebilecek güç Küba'da kesinlikle yoktu. Zorba hükümetin askeri birlikleri için Oriente yolu geçilmez olmuştu. Düşman saldırısı bozguna uğratılınca, 2 Nolu koluyla Camilo Cienfuegos ve 8 Nolu Ciro Redondo koluyla bu satırların yazarı Camagüey bölgesini aşip Las Villas'a yerleşme, düşmanın haberleşme bağlantılarını kesme görevini üstlendik. Camilo ilerlemeyi sürdürecektir, kendi yürüyüş kolunun ad aldığı kahraman Antonio Maceo'nun olağanüstü başarılı eylemini yineleyecek, doğudan batıya tüm adayı işgal edecekti.

Bu noktada, savaş yeni özellikler gösterdi: Güçler ilişkisi devrimin lehine dönüştü. Biri 80, diğeri 140 adamdan oluşan iki küçük hareket kolu, binlerce askeri savaşa sokan ordu tarafından sürekli çevrilip hırpalanarak Camagüey ovalarını aşip Las Villas'a ulaştı. Adayı ikiye bölme eylemi başlamıştı.

Bugün, böylesine küçük iki gerilla kolunun, iletişim ve taşıt araçlarından, modern savaşın en basit silahlarından bile yoksun olarak, iyi eğitimli, süper donanımlı, kendisinden kat kat üstün silahlı birliklere karşı nasıl savaşabildiği şaşırtıcı, inanılmaz, hatta akıl almaz gelebilir. Herşeyden önemlisi bu iki grubun belirleyici nitelikleriydi: Gerilla savaşçısı ne denli rahatsız edici koşullar altında bulunuyorsa, doğal çevreye o denli iyi uyum sağlar, kendini ne denli evinde hissederse morali, güvenlik içinde bulunduğu duygusu o denli güçlenir. Aynı zamanda, koşullar ne olursa olsun, gerillacı hayatını ortaya koymaya, gerekirse canını vermeye gelmiştir. Genellikle, birey olarak bir gerillacının ölmesinin ya da sağ kalmasının savaşın sonucu üzerinde büyük bir etkisi yoktur.

Şimdi incelemekte olduğumuz Küba örneğinde, düşman askeri diktatörün aşağılık bir ortağıdır, Wall Street'ten başlayıp kendisine kadar uzanan uzun zincirde, bir öncekinin kalıntısı kırıntıları toplar. Ayrıcalıklarını savunmaya isteklidir, ancak, önem taşıdıkları ölçüde. Ücreti ve çıkarı, bazı acılara ve bir takım tehlikelere değer, ama hayatını vermeye hiç değmez. Eğer bu çıkarları korumak için ölmesi gerekliyse, bunlardan vazgeçmesi, yani gerilla tehlikesi karşısında geri çekilmesi

daha akıl kârıdır.

Bu iki görüşten ve bu iki ahlak anlayışından 31 Aralık 1958'de patlak veren bunalımı yaratan farkları çıkarabiliriz.

Direnış Ordusunun üstünlüğü giderek apaçık ortaya çıkmıştı. Gerilla kolumuzun Las Villas'a varışı, 26 Temmuz Hareketi'nin bütün diğer gruplardan daha çok sevildiğini gösterdi. Devrimci Direktuara, Las Villas İkinci Cephesine, Sosyalist Halk Partisi ve Özgün Örgüte bağılı bazı küçük gerilla birliklerine kıyasla daha popülerdi. Bunda, lideri Fidel Castro'nun mıknatıs gibi çekici kişiliğinin rolü büyüktü, ama devrimci çizgimizin dürüstlüğü de etkenlerden biriydi.

Ayaklanma böylece bitti. Fakat Sierralarda, Oriente ve Camagüey ovalarında, Las Villas dağlarında, ovalarında ve şehirlerinde iki yıl amansız bir savaş verdikten sonra Havana'ya dönen adamlar ideolojik bakımdan, Las Coloradas kıyılarında karaya ayak basıp mücadelenin ilk günlerinde harekete geçenlerle aynı değillerdi artık. Köylülere karşı güvensizlikleri dostluğa ve köylünün niteliklerine saygıya, köy hayatı konusundaki bilgisizlikleri, köylünün ihtiyaçlarının yakından bilinmesine dönüşmüştü. İstatistik ve teorik uğraşları, yerini pratiğin beton sağlamlığına bırakmıştı.

Sierra Maestra'da uygulanmaya başlanan tarım reformunun bayrağı altında, bu adamlar emperyalizmle çarpışıyorlar. Yeni Küba'nın bu Tarım Reformunun temeli üzerinde kurulması gerektiğini biliyorlar.

Tarım reformunun topraksızlara toprak vereceğini, haksız yere toprak sahibi olanların elinden bunların geri alınacağını biliyorlar. En büyük toprak sahiplerinin hükümet çevrelerinde ve ABD yönetim kademelerinde de etkili olduklarını biliyorlar. Güçlükleri cesaretle, cüretle, herşeyden önce halkın desteğiyle yenmeyi öğrendiler. Acıların ötesinde, bizi bekleyen kurtarılmış geleceği şimdiden görüyorlar.

Hedeflerimizin bu son kavramına varmak için uzun bir yolu aşmak, uzun süre evrimleşmek gerekti. Savaş cephelerinde ardı ardına beliren değişimlere paralel olarak, gerilla örgütümüzün toplumsal bileşiminde de farklılaşma oluşmuş, şeflerin ideolojik dönüşümü gerçekleşmişti. Bu değişimlerin herbiri, bileşimde, güçte, ordumuzun devrimci olgunluk derecesinde niteliksel farklılıklara yol açtı. Köylülük dayanıklılığını, acıya karşı direncini, arazi bilgisini, toprak sevgisini, tarım reformu isteğini gerilla ordumuza aşıladı. Aydının, kim olursa olsun bu teori

yaratılırken çorbada tuzu oldu. İşçi, örgütçülüğüyle, içten gelen birleşme eğilimiyle, birlik kurma becerisiyle katılımda bulundu. Tüm bunların üzerinde, “mahmuz”dan daha fazla bir anlam taşıdığını artık kanıtlamış olan Direniş Güçlerimiz yeralıyordu. Verdiğimiz ders kitleleri öylesine tutuşturmuş ve ayaklandırmıştı ki cellattan bile korkuları kalmamıştı. Bu karşılıklı etkileşim kavramı hiç o günlerdeki kadar kafalarımızda netleşmemişti. Bu karşılıklı etkileşimin nasıl olgunlaştığını hissedebiliştik, silahlı ayaklanmanın etkisini, bir insanın kendisini savunacak başka insanlara, elinde bir silaha ve gözlerinde zafere erişme kararlılığına sahibolduğunda kazanacağı gücü gösteriyorduk. Köylülere Sierra’da kurulacak tuzakları, orada yaşamak ve yenmek için, halkın kaderini ileriye götürmek için gereken gücü, gözüpekliliğin, dayanıklılığın ve fedakarlığın dozunu gösteriyorlardı.

İşte böylece kırların terine batarak, dağların ve bulutların ufku önünde, adamızın kızgın toprağı üzerinde, isyancı şef ve beraberindekiler Havana’ya girdi. Tarih, halkın ayaklarıyla yeni bir Kışlık Sarayın merdivenlerini tırmanıyordu.

*Che Guevara’nın 8 Ekim 1960’da Verde Olivo’da yayınlanan makalesi.

Dipnot:

[1] Marx’ın Simon Bolivar hakkındaki görüşleri, Karl Marx ve Frederick Engels’in Tüm Eserler’inde “Bolivar y Ponte” adlı makalede bulunabilir (New York, International Publishers, 1982) c. 18, s. 219-33. Engels’in 19. yy Meksika’sıyla ilgili yorumları, Marx ve Engels’in “1847 Hareketi” adlı yazılarında (Tüm Eserleri c. 6, s. 527) ve “Demokratik Pan İslavizm”de bulunabilir (Tüm Eserleri c. 8 s. 365).